

Doktori (PhD) értekezés tézisei

**A nemzeti identitás formálódása a magyar-szerb
vegyes házasságokban**

Ladancsik Tibor

Témavezető: Prof. Dr. Csoba Judit

DEBRECENI EGYETEM

Humán tudományok Doktori Iskola

Debrecen, 2020.08.31.

I. Az értekezés célkitűzése, a téma lehatárolása, elméleti keretek

A heterogám házasságok kérdésköre napjainkban fontos részét képezi a nemzeti identitásról való gondolkodásnak. Azokban az országokban, ahol jelentős nemzeti kisebbség él, kiemelt fontosságú a vegyes házasságok kérdése. A nemzetek közti együttélés és a meglévő társadalmi távolságok nem érthetőek meg a heterogám házasságok elemzése nélkül. Mind hiányuk, mind pedig nagyarányú jelenlétük fontos indikátora lehet a nemzetek közti kapcsolatnak. A vegyes házasságok a kisebbségek szempontjából is kiemelt jelentőséggel bírnak, mivel átalakíthatják az érintettek etnicitását, és az identitás tovább örökítésében is meghatározó szerepet töltenek be. Mind a nemzetek kapcsolata, mind pedig a kisebbségek helyzete és elfogadottsága szempontjából jelentős kérdésnek számít a vegyes házasságok aránya és jellemzői, ezért számos kutató foglalkozott a témakörrel.

Fontos tisztázni a heterogám házasságok fogalmát is. Heterogámia alatt más társadalmi csoportból származó egyének kapcsolatát értjük. Számos változó mentén képezhetők társadalmi csoportok, ilyen például a jövedelem, az iskolai végzettség, a presztízs stb. A disszertációm során a nemzeti identitással foglalkozom, a heterogámia alapját tehát az eltérő nemzeti identitás (magyar és szerb) képezi. A továbbiakban amikor vegyes házasságokat említem, akkor ezalatt kizárólag a nemzetiség szempontjából vegyes kapcsolatokat értem, a többi szempont nem része az elemzésnek.

Alapvetően két, a múlt század során kialakult elmélet dominál a heterogám házasságkötések vizsgálatában. Mindkét elmélet már az ókorban is jelenlevő gondolatokon alapszik. Az *asszimilációs elmélet* hívei szerint a vegyes házasságok a kisebbség többségbe történő beolvadását segítik elő. A vegyes házasságok során ugyanis eltűnik a kisebbségek nemzeti identitása, a helyét pedig a többségi nemzet identitása veszi át. Ennek következtében a kisebbség lassanként beolvad a többségi nemzetbe, és megszűnik önálló etnikumként létezni. A *társadalmi kohéziós elmélet* ezzel szemben a kisebbségek beilleszkedésének egyértelmű mutatójaként tekint a heterogám házasságokra. Az elmélet hívei szerint minél több a vegyes házasságkötés, a kisebbségek annál jobban be tudnak illeszkedni a többségi társadalomba. A házasságok által csökken a társadalmi távolság, az etnikumok megbékélnek egymással, és egy egységes társadalom jön létre. A többségi nemzet tagjaival kötött házasságokban gyakran a nemzetiségek viszonya tükröződik vissza. Abban szinte minden kutató egyetért, hogy a vegyes házasságok fontos részei a kisebbség és a többség kapcsolatának. A kutatók álláspontja azonban megoszlik annak tekintetében, hogy a kisebbségre pozitív, vagy inkább negatív hatással vannak ezek a kapcsolatok.

A *disszertáció célja* a heterogám házasságkötések identitásformáló szerepének bemutatása. Ezt egy konkrét kisebbség, a délvidéki magyarság és a többségi társadalmat alkotó szerbek házasságkötéseinek példáján elemzem. A disszertációt három fő kérdés köré építem fel. Az első kérdésem során arra keresem a választ, hogy a helyi magyarság életében jelentkezik-e asszimiláció. A második kérdésem során azt vizsgálom meg, hogy meghatározhatók-e különböző korszakok a vegyes házasságkötések arányában és változtak-e a nemzeti identitást befolyásoló tényezők? A harmadik kérdésem az asszimiláció formáira vonatkozik. Az eredményeim szerint nem csak két kategória létezik az asszimiláció esetén (asszimilálódott vagy nem), hanem léteznek további, átmeneti kategóriák is.

A heterogám házasságokkal kapcsolatban két domináns elmélet (asszimiláció, társadalmi kohézió) van jelen a szociológiai gondolkodásban. Bár mindkét elméletet érték kritikák, szisztematikus összehasonlításuk azonban még nem történt meg. A disszertációm egyik célja az eddig elmaradt összevetés megvalósítása egy konkrét példán, a délvidéki magyar – szerb vegyes házasságkötések esetében. A dolgozat egy másik fontos újítása a megközelítésmódban rejlik. A vegyes házasságkötéseket eddig szinte kizárólag kvantitatív módszerekkel – főként népszámlálási adatokon végzett logisztikus regressziós elemzéssel – vizsgálták. Ebből adódóan a vegyes házasságkötésekről számos statisztikai elemzés áll rendelkezésünkre, a házasságok belső működése és dinamikája azonban gyakorlatilag ismeretlen.

II. A kutatás során alkalmazott módszerek bemutatása

A kutatás során kvalitatív és kvantitatív módszereket is alkalmaztam. A kvalitatív vizsgálat során félig strukturált interjúkat készítettem, a kvantitatív elemzés során pedig a népszámlálási adatok és reprezentatív felmérések (Magyar Ifjúság 2016) másodelemzése történt. A kvalitatív adatbázist a főbb demográfiai változók mentén (életkor, nem, gyerekszám) alapján hoztam létre. Az elemzést az 5 fő identitásdimenzió mentén végeztem. Az első a nyelvhasználat, ahol a családon belüli és a barátokkal történő kommunikációt vizsgálom. A második a vallási dimenzió, mivel multietnikus környezetben a vallás különböző elemeihez etnokulturális jelentést tartalom is társul. A harmadik a nemi szerepek és a családi habitus. A negyedik az identitás felvállalása, az ötödik pedig az identitás átörökítése. Ha a dimenziók valamelyikében változás történik, az komoly hatást gyakorolhat az egyén nemzeti identitására.

Mind az asszimiláció, mind pedig a társadalmi kohézió esetében kiemelt fontosságú a nyelvhasználat, mind a családon belül, mind pedig azon kívül. A népszámlálási adatokból azonban ennek a dimenzióknak az elemzése gyakorlatilag lehetetlen. Voltak népszámlálások, amikor rákérdeztek a beszélt nyelvekre, az esetek döntő többségében azonban ez a kérdés

elmaradt, a családon belüli kommunikációról pedig egyáltalán nincsenek ismereteink. Az interjúk kutatás elvégzése ezért is kulcsfontosságú, mivel ezáltal részletes ismereteket szerezhetünk erről az identitást nagyban befolyásoló tényezőről. Mind az asszimilációt, mind pedig a társadalmi kohéziót kvantitatív módszerekkel mérték, a házasságokon belüli alakulásukról csak feltételezések, valamint a statisztikákból leszűrt következtetések állnak rendelkezésre. A kvalitatív módszer további fontos előnye, hogy segítségével kategóriák és csoportok válnak elkülöníthetővé, ezáltal lehetőség nyílik arra, hogy az asszimilációt vagy az integrációt ne csak dichotóm változóként kezeljük.

Az identitás vállalása és a kultúra esetében is értelmezhető a két elmélet. Az asszimiláció esetében a szerb kultúra lesz a domináns, a társadalmi kohézió esetében viszont egyenlő arányban jelenik meg a kettő. Az identitáshoz szorosan kötődik annak tovább örökítése, ezért szintén fontos megvizsgálni, hogy a vegyes házasságokból származó gyerekek milyen arányban vallják magukat magyarnak vagy szerbnek, vagy esetleg valamilyen más identitásforma mentén azonosítják önmagukat. A házasságok nemi arányainak elemzése is fontos eredményeket hozhat. A demográfiai adatok vizsgálata során kiderült, hogy a magyar nők nagyobb arányban kötnek vegyes házasságokat, mint a magyar férfiak.

A saját interjúk kutatásom a magyar-szerb vegyes házasságokról Délvidék északi részén, tömbmagyarság területén készült. A vizsgálat 5 szomszédos településen zajlott, ahol mind a magyarság, mind pedig a szerbség jelentős számban él. Az 5 településből 3 esetében a magyarság abszolút többségben, 2 esetében pedig relatív többségben van – a magyarság legkisebb aránya 40%, a legnagyobb pedig 90%. A térséget egységként szemlélve a magyarság abszolút többségben él.

Összesen 32 interjúalannyal készítettem félig strukturált interjúkat. Az interjúk magyar nyelven készültek, és a rögzítés is ezen a nyelven történt. Az interjúalanyok közül 28 vegyes házasságban élt. 6 esetben a térség prominens személyeit, véleményformálóit kérdeztem meg a vegyes házasságokról, valamint a magyarok és a szerbek viszonyáról. A szakértői interjúk a polgármesterrel, a kocsmárossal, a helyi pappal, két orvossal és a területi ombudsmannel készültek. Közülük ketten maguk is vegyes házasságban élnek így tőlük a szakértői kérdések mellett a vegyes házasságról szóló kérdéssort is lekérdeztem.

Az interjúalanyok kiválasztása során elsősorban a magyar interjúalanyokat kerestem, mivel a vegyes házasságokat a kisebbség szempontjából vizsgáltam. A mintavétel hólabda módszerrel zajlott, az interjúk felvétele személyesen történt, csupán három interjú készítésekor alkalmaztam online formát. A legtöbb esetben az alanyok otthonában történt a felvétel, de készült az alanyok munkahelyén és a szerző otthonában is interjú.

Nemi megoszlás tekintetében a nők vannak többségben, 22 interjúalany nő és 10 férfi. A statisztikai adatok alapján a magyar nők gyakrabban kötnek vegyes házasságot, mint a magyar férfiak, ezért az interjúalanyok nemi megoszlása közel áll a valós helyzethez.

Nemzetiségi megoszlás szerint 24 interjúalany magyarnak vallotta magát, 4 szerbnek, 1 bunyevácnak és 3 keveréknek. A nem magyar anyanyelvű interjúalanyok többsége tökéletesen beszélt magyarul, de voltak olyanok is, akiknek kifejezési nehézségei voltak, esetükben a rögzítés során magyarra fordítottam az általuk elmondottakat. A családban igyekeztem a magyar interjúalanyt lekérdezni, ami a legtöbb alkalommal sikerült. A partnerek legtöbbször nem beszéltek magyarul, ezért ilyenkor fel sem merült a kérdés a partner lekérdezésével kapcsolatban. Ahol a magyar fél távollét miatt, vagy egyéb okokból nem tudott válaszolni, a szerb fél viszont igen, és valamilyen szinten tudott is kommunikálni magyarul, ott a szerb partnerrel készítettem az interjút.

Az interjúalanyok anonimizálása során kódolást alkalmaztam, a disszertációban a kódok alapján hivatkozok az interjúalanyokra. A kód első 2 számjegye az életkor, az ezt követő betű a nemzet jelöli, a következő betű a nemzeti hovatartozás, a végén található számjegy pedig a gyerekek száma. Az N betű a nőt, az F pedig a férfit jelzi. A nemzetiség kódolásánál az M a magyart, az SZ a szerbet, a K a keveréket, a B pedig a bunyevácot jelzi. A 28NM1 kóddal rendelkező interjúalany 28 éves, nő, magyar nemzetiségű és 1 gyereke van. Az elvált interjúalanyokat a kód után „E” jelzéssel jelöltem, így rájuk pl. 38NM2E formában hivatkozom. Az interjúk elemzése során típusokat alkottam, amelyeket az elemzés során is felhasználtam. A típusok elkülönítése a nemzeti identitás dimenziói mentén zajlott. Az anonimitás megőrzése érdekében az idézetekben szereplő személyneveket is módosítottam. A magyar neveket más magyar nevekre cseréltem és hasonlóan jártam el a szerb és a nemzetközi nevek esetében is. A települések neveit az idézetekből kihagytam.

A demográfiai adatok a szerbiai statisztikai hivataltól (RZS) származnak, amelyeket népszámlálások, vagy egyéb felmérések során gyűjtöttek. A legtöbb adat az online formában, angolul és szerbül elérhető kiadványokból származik. Egyes adatok azonban nem voltak nyilvánosak, ezeket kérvényeznem kellett az adatok tulajdonosától. A dolgozatban szereplő grafikonok és térképek a szerbiai statisztikai hivataltól szerzett adatok alapján készültek.

A Magyar Ifjúság Kutatás 2016-os délvidéki adatbázisát is felhasználtam. Az 500 fős mintába heterogám kapcsolatok is bekerültek, így az adatbázis a téma további elemzésére ad lehetőséget. A kutatás során csak a legfiatalabb generáció tagjait kérdezték meg, valamint nem is kimondottan a vegyes házasságokra helyeződött a fókusz. Emiatt az eredmények nem általánosíthatók, azonban hasznos kiindulópontot jelenthetnek a fiatalok vegyes

párkapcsolatainak további elemzésére. A felmérésbe magyar fiatalok kerültek be, akiktől a párkapcsolati státuszukra is rákérdeztek, emellett azt is megkérdezték tőlük, hogy mi a párjuk nemzetisége. Ennek köszönhetően a heterogám kapcsolatok beazonosíthatók a mintában. Az adatbázisban szereplő adatok ugyan csak a 30 év alatti fiatalokra reprezentatívak, azonban így is fontos következtetéseket sikerült levonnom belőlük.

III. A kutatási eredmények tézisszerű felsorolása

A kutatásom célja a délvidéki magyar – szerb vegyes házasságok vizsgálata volt. Mivel a házasság egy fontos mérföldkő az egyén életútjában, ezért az identitásra gyakorolt szerepe vitathatatlan. A disszertációnak három területen sikerült fontos új eredményeket hozzáadnia az eddigi tudományos diskurzusokhoz. Az első az asszimilációs és a társadalmi kohéziós elmélet szisztematikus összevetése, valamint érvényesülésének vizsgálata a délvidéki magyarság körében. A második a délvidéki vegyes házasságok korszakainak meghatározása. Etnikailag heterogám házasságok történeti korszakait eddig senki nem vizsgálta sem a délvidéken, sem pedig más földrajzi területen. A kutatás harmadik új eredménye a vegyes házasságokban történő asszimiláció kategorizálása. Az eddigi kutatások kvantitatív jellegükből adódóan főként statikus változóként értelmezték az asszimiláció fogalmát. A kutatásom részben kvalitatív jellegéből adódóan azonban sikerült rámutatnom, hogy az asszimiláció nem statikus jelenség, az egyén identitásában egyes elemek az asszimilációra utalnak, más elemek viszont a kisebbségi identitás fennmaradását segítik elő.

A nemzeti identitás dimenzióinak, a nyelvhasználatnak, a vallásnak, a nemi szerepeknek, az identitás felvállalásának és tovább örökítésének vizsgálata során láthattuk, hogy a társadalmi kohéziós elmélet gondolatai nem bizonyulnak igaznak. A családi kommunikáció jelentős része szerb nyelven zajlik, a szerb partnerek az esetek többségében nem is beszélnek magyarul. A vallás esetében a magyarok közül többen is áttérnek partnerük pravoszláv vallására, sokan pedig nem vállalják vagy nem büszkék magyar származásukra sem. Az identitás átörökítése során a magyar identitás jelentős hátrányban van a szerbvel szemben.

A vegyes házasságok jelentős részében tehát az asszimiláció egyértelmű jeleinek lehetünk a szemtanúi, ami az asszimilációs elméletet igazolja. A lélekszámábeli fogyás és az alacsony státusz kizárja a sikeres integrációt, a vegyes házasságok tehát nem integrálják a magyarságot. A társadalmi kohéziós elmélet bizonyos elemei azonban jelen vannak a délvidéki magyarság esetében is. Világos látható, hogy azokban az esetekben, ahol a kisebbség és a többség közt nagy a társadalmi távolság (albánok és szerbek), nagyon alacsony a vegyes házasságkötések száma. Alacsony társadalmi távolság esetén azonban magas a heterogám házasságkötések aránya. A magyarság esetén ez a vegyes házasságok korszakaiban

is megfigyelhető, a szocializmus korában ugyanis alacsony volt a társadalmi távolság, a vegyes házasságkötések aránya viszont magas. A délszláv háborúk idején megnőtt a nemzetek közti feszültség, ennek eredményeként pedig csökkent a heterogám házasságkötések aránya. A gondterhelt enyhülés korában rendeződött a nemzetek közti kapcsolat, ennek eredményeként pedig megnőtt a vegyes házasságkötések aránya. A társadalmi kohéziós elmélet ezen a téren tehát beigazolódik. A két elmélet vizsgálata során választ kaptam az első kutatási kérdésekre is.

1. Az eddigi kutatások szerint, egyes szerbiai kisebbségek, mint a bosnyákok és az albánok szegregáltak. A kutatás első kérdése, hogy hozzájuk hasonlóan magyarokra is a szegregáció jellemző, vagy inkább az asszimiláció a meghatározó?

A délvidéki magyarság a legnyitottabb Szerbia nemzetiségei közül, mivel a házasságkötések több mint harmada heterogám házasságkötés. Ez messze felülmúlja az ország többi nemzetiségeinek arányait. A határon túli magyarok körében is a délvidéki magyarság köt a legmagasabb arányban vegyes házasságokat. Ennek a nyitottságnak azonban ára is van: a délvidéki magyarság a leggyorsabb ütemben asszimilálódó nemzetiség a Kárpát-medencében. Ezalapján tehát látható, hogy a magyarság nem szegregált, az asszimiláció elemei jelen vannak. Területi megoszlásban is különbségeket figyelhetünk meg, a szórvány területén ugyanis jóval nagyobb a magyarok heterogám házasságkötési aránya, mint a tömb területén. A jelenség hátterében a beszűkült házassági piac áll, mivel a szórványban a magyarság alacsony lélekszáma miatt sokkal nehezebb megfelelő magyar partnert találni, mint szerbet.

2. A magyarság vegyes házasságkötéseinek aránya sokat változott a második világháború utáni időszakban. Meghatározhatók-e konkrét korszakok, és ha igen, akkor mi jellemezte a magyarság és a szerbség viszonyát?

A második új tudományos eredmény egyben a második kutatási kérdésekre kapott válasz. A heterogám házasságkötések során három korszak különíthető el. A **szocialista érában** magas volt a vegyes házasságkötések száma, az államvezetés pedig nem próbálta nyíltan asszimilálni a magyarságot. Rejtett csatornákon azonban továbbra is jelen volt az asszimilációs nyomás, mivel az államvezetés célja a jugoszláv nemzet létrehozása, és hosszútávon a kisebbségek békés (és csendes) beolvasztása volt. Ennek a **délszláv háborúk** vetettek véget, ezzel pedig egy nehéz korszak köszöntött a délvidéki magyarságra. A vegyes házasságkötések aránya csökkent, az asszimilációs nyomás azonban nőtt. Az államvezetés deklarált célja a kisebbségek beolvasztása vagy elüldözése volt. 2012 után kezdődött a vegyes házasságok harmadik, máig tartó korszaka, a **gondterhelt enyhülés kora**. Az állam részéről

nem tapasztalható asszimilációs nyomás sem rejtett, sem pedig nyílt módon. A vegyes házasságok aránya jelenleg a legmagasabb. A probléma a magyarság nagy arányú asszimilációjából és lélekszámcsökkenéséből adódik. Az államvezetés ugyan nem üldözi többé a magyarságot, azonban segítséget sem nyújt neki, és az eddigi sérelmeket sem orvosolja. A többségi társadalom asszimiláló erejének következtében pedig folyamatosan csökken a magyarság lélekszáma.

3. A statikusan értelmezett asszimiláció alapján, aki elhagyta identitását, nem kötődik tovább a kisebbséghez. A harmadik kérdéssel arra keresem a választ, hogy valóban ilyen statikusan jelentkezik az asszimiláció, vagy a nemzeti identitás fontosabb dimenzió mentén elkülöníthetők-e különböző fokozatok vagy kategóriák?

Az elemzés során látható, hogy az asszimiláció nem merül ki az asszimilálódott és nem asszimilálódott kategóriákban, hanem több fokozat különíthető el a nemzeti identitás különböző dimenziói mentén. Ez a disszertációm a harmadik új eredménye. A nemzeti identitás első elemzett dimenziója a nyelvhasználat, melynek kapcsán három asszimilációs kategóriát különítettem el. A **tudatos asszimilánsok** ritkán használják anyanyelvüket, a családi és a közös barátokkal történő kommunikáció esetén a szerb nyelv dominál. A médiafogyasztás terén a szerb médiumok fogyasztóit soroltam a tudatos asszimilánsok körébe. Ezekben a kapcsolatokban a magyar nyelv csak marginálisan van jelen, a kommunikáció szerbül zajlik. A **köztes kategóriába** soroltam azokat az interjúalanyokat, akiknél szintén a szerb nyelv van domináns helyzetben, azonban a magyar nyelv sem tűnik el teljesen. A barátokkal történő kommunikáció estében a párhuzamos kommunikáció jellemzi ezt a csoportot, a beszélgető társsaság egy része magyarul, a másik része viszont szerbül beszél. Médiahasználat esetében szintén a párhuzamos használat figyelhető meg. A közös médiafogyasztás szerb nyelven zajlik, viszont az interjúalany folyamatosan követi a magyar nyelvű médiát is. A **kettős identitásúak** esetében a magyar nyelv mellérendelt és nem alárendelt szerepet tölt be. A családon belül ugyanolyan gyakran kommunikálnak magyar nyelven, mint szerbül, és a barátokkal is vegyes nyelven történik a kommunikáció. A médiát is közösen követik, a magyar és a szerb nyelvű tartalmak között váltogatva. A magyar nyelv fennmaradása tehát ez esetben biztosított.

Az identitás felvállalása, a magyarsággal történő azonosulás a második elemzett dimenzió. A tudatos asszimilánsok szakítottak magyarságukkal, és inkább szerbnek vallják magukat, és gyermekeiket is a többség tagjainak tartják. A marginális identitással rendelkezők egyik nemzet tagjának sem érzik magukat igazán. A regionális identitással rendelkezők a térséghez való ragaszkodásukat hangsúlyozzák nemzeti kötődésük helyett, és területi alapon

identifikálódnak. A szituációtól függő identitással rendelkezők pedig váltogatják magyar és szerb identitásukat, helyzetektől függően aktiválva vagy elhagyva az egyiket. A jugoszláv identitás is egy köztes utat képezett a két nemzeti identitás közt, mivel lehetőséget nyújtott a választás elkerülésére. Az ország szétesésével azonban az identitás is megszűnt, az egykori jugoszlávok pedig főleg a marginális- és regionális identitással rendelkezőkké váltak. A köztes megoldások választása is asszimilációs veszteség a magyarság számára, mivel akik ezeket a formákat választják nem tekintik magukat magyarnak, a népszámlálások alkalmával pedig szintén nem a magyarság soraiba kerülnek, melynek lélekszáma kevesebb lesz a hiányuk miatt. A kettős identifikáció nem jár asszimilációs veszteséggel. Ide azok az interjúalanyok tartoznak, akik magyarként identifikálódnak, házastársuk és gyerekei révén azonban a szerb identitás is jelen van az életükben.

A vallás esetében a pravoszláv hitre történő áttérés jelent egyértelmű asszimilációt. Az interjúalanyok elmondása alapján ez nem a hitbéli meggyőződés változásnak eredménye, hanem a családi egység megteremtése és az egyházi esküvő zavaratlan lebonyolítása érdekében történik. Az asszimilációs motiváció tehát egyértelműen jelen van, nem a hitbéli vélemény változása a váltás alapja. A leggyakoribb eset azonban a vallás megőrzése és a kettős ünneplés. Ezesetben a magyar fél megőrzi saját katolikus vagy protestáns vallását, de a pravoszláv egyház ünnepeit is megünnepli, és a liturgiákon is részt vesz. A családi élet során pedig mindkét vallás ünnepei jelen vannak. Az asszimiláció tehát ezesetben a vallási elemek keveredését jelenti.

A nemzeti identitáshoz köthető eltérő habitus, és kiegyenlítetlen nemi szerepek meghatározhatják a párválasztást, de komoly konfliktusok alapjait is képezhetik. A szerb férfiak határozottabb habitusa és virtuskodó fellépése előnyt jelenthet számukra a párválasztás során, mivel a magyar nők alkalmasabb partnert láthatnak bennük, mint a magyar férfiakban. A szerb identitáshoz kötődő patriarchális családszerkezet viszont nagyobb valószínűséggel vezet a magyar nők asszimilációjához, emellett pedig a családban is alárendelt szerephez kerülhetnek. Az ebből fakadó konfliktusok pedig könnyen váláshoz is vezethetnek.

Az identitás tovább örökítése az asszimiláció egyik legkézenfekvőbb indikátora, amire a kutatásom során a névadásból és az iskolaválasztásból következtettem. A gyerekeknek történő szerb névadás az asszimilációra utal, a nemzetközi név választása egy köztes út keresésére, a magyar név választása pedig a magyar identitásra. Az esetek több mint háromnegyedében a gyerekek szerb, vagy nemzetközi neveket kaptak, tehát az asszimiláció dominanciáját figyelhetjük meg. Iskolaválasztás terén a szerb iskola választásából következtettem az asszimilációra, a magyar iskola választásából pedig a disszimilációra (kettős identitásra). A

szerb iskola választásánál a kedvezőbb munkaerőpiaci helyzet és a társadalomban történő sikeresebb boldogulás motivációi merültek fel. Az esetek többségében maguk a magyar anyák érveltek a gyerekek szerb iskolába küldése mellett. A nők egy részénél tehát itt is megfigyelhető, hogy a gyerekek számára kedvezőbb státust szeretnének biztosítani, mint amivel ők rendelkeznek, még akkor is, ha ez asszimilációval jár. A magyar iskolát választó szülők motivációi között a nemzeti identitás megőrzése és a magyar nyelv megfelelő elsajátítása volt. A férfiak passzívabb szerepet tölthettek be az iskolaválasztás során, mint a nők.

A vegyes házasságok tehát gyakran a magyar nemzeti identitás részleges, vagy teljes asszimilációjához vezetnek. A folyamat legtöbbször generációkon átívelve történik, minden generáció egy fokkal többet veszít el magyar identitásából. A heterogám házasságok azonban nem minden esetben vezetnek asszimilációhoz. Több házasság esetében is kiegyensúlyozott nemzeti identitás figyelhető meg, ahol a szerb identitás befolyása, és a magyar identitás megőrzésének elemei jelen vannak. Ha a szerb partner részéről alkalmazkodókészség, a magyar fél részéről pedig az identitás megőrzésére való törekvés van jelen, akkor egy egyensúlyi állapot alakulhat ki, és mindkét identitás tovább élhet.

Nyilvántartási szám: DEENK/255/2020.PL
Tárgy: PhD Publikációs Lista

Jelölt: Ladancsik Tibor

Doktori Iskola: Humán Tudományok Doktori Iskola

MTMT azonosító: 10058099

A PhD értekezés alapjául szolgáló közlemények

Magyar nyelvű tudományos közlemények hazai folyóiratban (4)

1. Csoba, J., **Ladancsik, T.**: Az Ezüst Generáció a munkaerőpiacon: A 65+ generáció munkavállalása és időgazdálkodása.
socio.hu. 2 (2), 53-81, 2020. EISSN: 2063-0468.
DOI: <http://dx.doi.org/10.18030/socio.hu.2020.2.53>
2. **Ladancsik, T.**: A "kiegészítő" állampolgárság.
Metszetek. 8 (2), 139-145, 2019. EISSN: 2063-6415.
DOI: <http://dx.doi.org/10.18392/metsz/2019/2/9>
3. **Ladancsik, T.**: Vizsgálati szempontok a vegyes házasságok kutatásában.
Kisebbségkutatás. 27 (1), 27-51, 2018. ISSN: 1215-2684.
4. **Ladancsik, T.**: Jó lány, rossz fiú: csalás a profi teniszben.
Metszetek. 6 (2), 232-235, 2017. EISSN: 2063-6415.
DOI: <http://dx.doi.org/10.18392/metsz/2017/3/13>

Idegen nyelvű tudományos közlemények hazai folyóiratban (1)

5. **Ladancsik, T.**, Maszlag, F.: At the border and beyond.
Belvedere Meridionale. 31 (4), 84-100, 2019. ISSN: 1419-0222.
DOI: <http://dx.doi.org/10.14232/belv.2019.4.8>

Magyar nyelvű konferencia közlemények (1)

6. **Ladancsik, T.**: Asszimilációs viták a vegyes házasságokról.

In: *Fiatalok a Kárpát-medencében a 21. század elején* : a Nemzetstratégiai Kutatóintézet és a PTE BTK Demográfia és Szociológia PhD Iskola által 2018. október 26-27-én megrendezett II. doktorandusz konferenciájának előadásait összefoglaló tanulmánykötet.

Szerk.: Kovács Teréz, Molnár Gergely, Nemzetstratégiai Kutint., Budapest, 129-138, 2019, (Kárpát-haza szemle, ISSN 2064-6372 ; 13.) ISBN: 9786155639197

Idegen nyelvű absztrakt kiadványok (1)

7. **Ladancsik, T.:** Similarities and Differences: The Case of Hungarian-Serbian Mixed Marriages.
In: Europe and Beyond: Boundaries, Barriers and Belonging : Abstract Book, European Sociological Association, Paris, 316, 2019. ISBN: 9782956908708

További közlemények

Magyar nyelvű könyvrészletek (1)

8. **Ladancsik, T.:** Hasonlóságok és különbségek: magyarországi és vajdasági fiatalok területi identitása.
In: Kisvárosi fiatalok, kisebbségek, új sebezhetőségek. Szerk.: Jancsák Csaba, Krémer András, Belvedere Meridionale, Szeged, 159-174, 2016. ISBN: 9789638708496

Magyar nyelvű tudományos közlemények hazai folyóiratban (2)

9. Maszlag, F., **Ladancsik, T.:** Kik vagyunk: Kisebbségi csoportok identifikációja.
Acta Med. Sociol. közlésre elfogadva, 1-22, 2020. ISSN: 2062-0284.
10. Béres, Z., **Ladancsik, T.**, Maszlag, F., Zámbó, G.: Változások a családban.
Metszetek. 8 (4), 147-151, 2019. EISSN: 2063-6415.
DOI: <http://dx.doi.org/10.18392/metsz/2019/4/11>

Idegen nyelvű tudományos közlemények hazai folyóiratban (1)

11. **Ladancsik, T.:** Hungarian-Serbian mixed marriages in Vojvodina.
Belvedere Meridionale. 28 (2), 132-143, 2016. ISSN: 1419-0222.
DOI: <http://dx.doi.org/10.14232/belv.2016.2.10>

A DEENK a Jelölt által az iDEa Tudóstérbe feltöltött adatok bibliográfiai és tudománymetriai ellenőrzését a tudományos adatbázisok és a Journal Citation Reports Impact Factor lista alapján elvégezte.

Debrecen, 2020.09.02.

